

PÄLKÄNEEN KUNNAN

HANKINTAOHJE

KH 3.11.2025 § 190

Sisällys

1	Johdanto	3
1.1	Hankintojen yleiset periaatteet	3
1.2	Vastuullisuus hankinnoissa	3
2	Hankintojen suunnittelu ja valmistelu.....	5
2.1	Markkinakartoitus ja markkinavuoropuhelu	5
2.2	Sopimuskauden määrittely	5
2.3	Ennakoidun arvon laskeminen	6
2.3.1	Säännöllisesti toistuvat tavara- ja palveluhankinnat	6
2.3.2	Puitejärjestelyt ja dynaamiset hankintajärjestelmät	6
3	Hankintarajat ja niihin liittyvät menettelyt	7
3.1	Pienhankinnat	7
3.2	EU-hankinnat, kansalliset hankinnat ja erityisalojen hankintalaki.....	7
3.3	Rakennusurakat	8
3.4	Hankinnat kunnan tytäryhtiöiltä ja sidosyksiköiltä	9
3.5	Hankinnat yhteishankintayksiköltä	9
4	Tarjouspyyntö	10
5	Hankintasopimus	11
5.1	Tietosuoja.....	11
5.2	Tietoturva.....	12
5.3	Sopimusperustainen varautuminen.....	12
5.4	Sopimusmuutokset	12
6	Hankintoihin liittyvä päätöksenteko.....	13
6.1	Päätösmenettely ja -valtuudet.....	13
6.2	Hankinnan keskeyttäminen.....	14
6.3	Muutoksenhaku	14
	Liitteet:	15
	Lähteet:.....	16

1 Johdanto

Tämä hankintaohje on laadittu Pälkäneen kunnan hankintoja tekevälle henkilöstölle ja hankintaohjeen noudattaminen kuuluu jokaisen hankintoja tekevän työntekijän sekä esihenkilön vastuulle. Hankintaohje perustuu hankintalain (1397/2016) säännöksiin ja VM:n julkaisemaan julkisten hankintojen käsikirjaan 2023. Tämä ohje korvaa edellisen hankintaohjeen 1.1.2018 (KH 7.12.2017 § 352).

Hankinnalla tarkoitetaan kunnan ulkopuolelta ostettavaa palvelua tai tavaraa sekä vuokraamista ja siihen rinnastettavaa toimintaa ja tekemistä, kuten urakoita. Hankinnat kattavat yhtä lailla käyttötalouden ja investointien kokonaisuudet.

Tätä hankintaohjetta sovelletaan kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin sekä kynnysarvojen alittaviin hankintoihin eli pienhankintoihin soveltuvilta osin. Ohjetta ei sovelleta EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin, joihin on hankintalaissa tarkat säädökset. Hankintaohjetta ei myöskään sovelleta erityisalojen hankintalain piiriin kuuluviin hankintoihin.

Tätä ohjetta sovelletaan lisäksi Pälkäneen kunnan tytäryhtiöiden hankinnoissa. Pälkäneen kunta ja kuntakonserni on lain tarkoittama hankintayksikkö. Hankinnoissa noudetaan lisäksi voimassa olevaa muuta lain-säädäntöä, kunnan hallintosäätöä ja toimialojen omia ohjeita.

1.1 Hankintojen yleiset periaatteet

Hankintoja koskevat keskeiset periaatteet hankintalain 3 §:n mukaan ovat tasapuolisuus, syrjimättömyys, avoimuus ja suhteellisuus.

Tasapuolisuudella tarkoitetaan sitä, kaikille soveltuville tarjoajille annetaan tasapuoliset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun, ja että tarjouksia vertaillaan yhdenmukaisesti.

Syrjimättömyys tarkoittaa, että tarjoajia kohdellaan samalla tavalla sellaisista tekijöistä riippumatta, jotka eivät liity hankinnan toteuttamiseen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tarjoajien kansallisuus tai kotikunta. Esimerkiksi tarjouspyynnössä ei saa esittää sellaisia vaatimuksia tai ehtoja, jotka ilman perusteltua syytä rajaavat mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuun.

Avoimuus tarkoittaa, että hankintamenettelyä koskevia tietoja ei salata, hankinnasta ilmoitetaan julkisesti ja hankinta-asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Myös hankintoja koskeva päätöksenteko on oltava avointa. Avoimuusperiaate hankinnoissa on pitkälti yhteneväinen julkisen hallinnon julkisuusperiaatteen kanssa. Avoimuus- ja julkisuusperiaatteesta voi poiketa vain erikseen säädetyissä tapauksissa.

Suhteellisuus tarkoittaa, että tarjouspyynnön ja hankintamenettelyn sisältö ja vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa.

1.2 Vastuullisuus hankinnoissa

Vastuullisuus hankinnoissa tarkoittaa, että hankintayksikkö pyrkii toteuttamaan hankinnat taloudellisesti, ekologisesti sekä sosiaalisesti kestäväällä tavalla.

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa, että hankinnoissa tavoitellaan *kokonaistaloudellisesti* edullisia ratkaisuja. Esimerkiksi laadukkaat tai teknisesti kehittyneet ratkaisut voivat nostaa hankinnan kokonaishintaa sen toteutushetkellä (esimerkiksi rakennusurakka) mutta ne voivat alentaa merkittävästi kustannuksia pitkällä aikavälillä (esimerkiksi pidentämällä elinkaarta tai vähentämällä energian kulutusta). Hankintojen suunnit-

telussa tuleekin aina ottaa huomioon mahdolliset elinkaarikustannukset. Toisaalta pienemmissä ja yksinkertaisemmissä hankinnoissa tulee suosia kevyempiä vaatimuksia, jotta ei rajata liiaksi mahdollisuuksia osallistua hankintaan (vrt. suhteellisuusperiaate).

Ekologisella vastuullisuudella tarkoitetaan, että hankinnoissa suositaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja, esimerkiksi vähähiilisiä materiaaleja ja työmenetelmiä. Laite- ja kalustohankinnoissa on mahdollista edellyttää vähäpäästöisiä tai vähän energiaa kuluttavia ratkaisuja. Myös kierrätysmateriaalien tai tuotteiden uusiokäyttöä on syytä pohtia. Palveluntuottajilta voidaan edellyttää sitoutumista kestävä kehityksen tavoitteisiin tai vaikkapa ympäristömerkkiä. Ympäristömerkkien osalta on huomioitava hankintalain 72 §.

Pälkäneen kunta on Hinku-kuntana sitoutunut tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Hinku-kunnat pyrkivät vähentämään ilmastopäästöjään muun muassa lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla energiatehokkuutta. Kunnan HINKU-tavoitteet tulee huomioida myös hankintojen suunnittelussa.

Sosiaalisella vastuullisuudella tarkoitetaan, että julkisyhteisöt ottavat huomioon hankintojen vaikutukset myös laajemmassa yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Minimissään tämä tarkoittaa, että hankintoja ei saa tehdä tahoilta, joita rasittaa jokin hankintalain 80 § määritelty poissulkuperuste. Tämän lisäksi hankintayksikkö voi halutessaan soveltaa harkinnanvaraisia poissulkuperusteita. Näitä ovat esimerkiksi verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyöminen, työ- tai sosiaalioikeuden säännösten rikkominen sekä ammattitoimintaan liittyvä vakava virhe. Lisäksi työvoiman vuokrauksen sekä rakennusurakoinnin ja sen alihankinnan osalta tilaajan tulee pyytää sopimuskumppanilta tilaajavastuulain mukaiset selvitykset.

Hankinnoilla on mahdollista edistää myös yhdenvertaisuutta sekä heikommassa asemassa olevien työllisyyden tukemista. Esimerkiksi sähköisten palvelujen osalta hankinnassa on syytä kiinnittää huomiota saavutettavuuteen (accessibility). Ns. työllistämisehdolla puolestaan voidaan velvoittaa kilpailutuksen voittanut yritys työllistämään palvelun tuottamiseksi yhden tai useamman työttömän työnhakijan, osatyökykyisen, maahanmuuttajan, nuoren tai vammaisen henkilön. Työllistämisehdon tulee soveltua hankittavaan palveluun.

2 Hankintojen suunnittelu ja valmistelu

Pälkäneen kunnan hankinnat tulee toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, sekä ekologiset ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankinnan tekijän on varmistettava, että hankintaa varten on määräraha talousarviossa ja hankinnan suunnittelu on aloitettava riittävän ajoissa. Hankinnalle määritellään vastuuhenkilö toimialajohtajan toimesta.

Kaikissa kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tulee arvioida ulkopuolisen hankinta-asiantuntijaavun tarpeellisuus. Asiantuntija-avulla varmistetaan hankintaprosessin ja kilpailutuksen asianmukaisuus. Asiantuntija-apua hyödynnetään harkiten ja sen käytöstä päättää toimialajohtaja yhdessä hankinnan tekijän kanssa. Ulkopuolista asiantuntijaa hyödynnetään etenkin oikean kilpailutustavan ja -prosessin valinnassa sekä tarjouspyynnön ja tarjousdokumenttien laadunvarmistuksessa.

Hankintojen suunnitelmallisuus edellyttää eri hankintamenetelmien vertailemista. Hankinta voidaan järjestää mm. puitejärjestelyin, kilpailutuksella sekä yhteistyöllä yhdessä muiden hankintayksiköiden (mm. yhteishankintayksikkö) kanssa. Hankinnassa otetaan huomioon voimassa oleva kuntastrategia ja sen painopisteet.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Käytännössä katsoen tarkoituksen mukainen kokonaisuus tarkoittaa hankintojen tarkastelua riittävällä laajuudella ja huomioiden koko kunnan tarpeet. Hankintaa ei saa pilkkoa tarpeettomasti osiin. Hankintasopimuksen kesto tulee olla tarkoituksenmukainen ja kunnan edut huomioiva. Hankintojen valmistelussa on huomioitava yritysvaikutukset sekä pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuihin.

Kynnysarvon ylittävistä hankinnoista ilmoitetaan lain edellyttämällä tavalla Hilmassa (www.hankintailmoitukset.fi), sekä Tendering-hankintapalvelusta (www.tarjouspalvelu.fi) Pienhankinnoista ilmoitetaan kunnan omilla verkkosivuilla. Kunnan verkkosivuilta löytyy lisäksi hankintakalenteri, johon on koottu kvartaaleittain kunnan tiedossa olevat ja tulevat hankinnat. Hankintakalenteri on suuntaa antava ja se on luonteeltaan informatiivinen, eikä se sellaisenaan sido kuntaa yksittäiseen hankintaan. Kunnan yritysrekisterissä oleville toimijoille voidaan lähettää sähköposti hankinnan julkaisusta, jos he ovat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa rekisteriin.

Hankintaprosessin osavaiheet ja yleinen kulku on esitetty liitteessä 1.

2.1 Markkinakartoitus ja markkinavuoropuhelu

Hankinnoissa voidaan käyttää markkinakartoitusta. Markkinakartoitusta tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan, mutta sitä ei ole pakollista käyttää. Markkinakartoituksella voidaan hankkia tarpeellista lisätietoa hankinnan kohteesta ja esimerkiksi sen vaatimuksista. Pienhankinnoissa markkinakartoitus voidaan toteuttaa avoimella tietopyynnöllä tai keskustelemalla potentiaalisten tarjoajien kanssa hankinnan kohteesta. Kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa markkinakartoitus on avoin kaikille mahdollisille tarjoajille ja siitä tiedotetaan erikseen Tendering -järjestelmässä.

2.2 Sopimuskauden määrittely

Hankintasopimukselle määritellään jo kilpailutusvaiheessa sopimuskausi, jos kyseessä on palveluhankinta tai puitesopimus. Puitejärjestelyn ja palvelusopimuksen enimmäiskesto on 4 vuotta optiovuosineen. Pidemmät sopimukset ovat sallittuja vain painavin perusteluin. Kertaluontoisen hankinnan sopimuskausi on käytännössä hankintahetki ja hankittavaan tuotteeseen liittyvät mahdolliset takuuajan huollot tai vaikkapa rakennusurakan pituus.

2.3 Ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoitu arvo tarkoittaa hankinnan kokonaisarvoa ilman arvonlisäveroa. Siihen lasketaan koko sopimuskauden (sisältäen mahdolliset optiot), kaikki kustannukset.

Hankinnan ennakoituna arviona voidaan pitää hankintayksikön omaa arviota hankinnasta. Hankintayksikön on kuitenkin asianmukaisesti ja riittävän tarkasti asiaa selvittäen arvioitava hankinnan arvo. Jos hankinnan arvo on laskettu perusteettomasti väärin ja toteutuneiden tarjousten hinnat ylittävät merkittävästi hankintayksikön ennakoidun arvion ja kynnysarvo ylittyy, tulee hankinnasta julkaista uusi ilmoitus. Tuolloin käytännössä aiempi hankinta keskeytetään tekemällä hankintapäätös, joka keskeyttää hankinnan. Perusteeksi riittää ennakoitujen arvojen ylittyminen ja siitä seurannut menettelyvirhe. Mikäli suurin osa saaduista tarjouksista on alle kynnysarvon, voidaan kuitenkin jatkaa samalla. Mikäli arvioitu kynnysarvo alittuu, jatketaan arvioidulla kynnysarvolla hankintamenettely loppuun asti.

Esimerkki: Kilpailutetaan rakennusurakka, joka on arvioitu olevan 120.000 € arvoinen, joten se on kilpailutettu pienhankintana. Saadut tarjoukset ovat 145.000, 165.000, 170.000 ja 172.000. Hankinta on kilpailutettava uudelleen kansallisena hankintana, koska suurin osa tarjouksista on kansallisen kynnysarvon ylittäviä.

Hankinnan ennakoituun arvoon lasketaan selvästi samaan hankintaan kuuluvat kustannukset. Esimerkiksi rakennushankkeissa suunnittelu sekä mahdolliset tutkimukset huomioidaan osaksi hankintaa ja ennakoitua arvoa, vaikka rakennusurakka itsessään kilpailutettaisiin erikseen. Hankinnasta siis voidaan julkaista useampi hankintailmoitus, mutta kaikki on laskettava ennakoituun arvoon, joka määrittelee noudatettavan kynnysarvon.

2.3.1 Säännöllisesti toistuvat tavara- ja palveluhankinnat

Säännöllisesti toistuvat tai määräajoin uudistettavien tavara- ja palveluhankintojen ennakoidun arvon laskemisessa huomioidaan hankintahistoriaa seuraavalla tavalla

- viimeksi kuluneiden 12 kuukauden hankintojen summa TAI
- viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvo

Säännöllisesti toistuvissa hankinnoissa noudatetaan hankintalain kansallisia kynnysarvoja, eli esimerkiksi toistuvat tavara- ja palveluhankinnat (kynnysarvo 60 000 euroa) tulee kilpailuttaa, jos hankinnan arvo ylittää kynnysarvon neljän vuoden aikaperiodilla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vuosittain hankittava palvelun hinta saa olla maksimissaan 15 000 euroa (alv 0 %) tai vastaavasti 1 250 euroa (alv 0 %) kuukaudessa.

2.3.2 Puitejärjestelyt ja dynaamiset hankintajärjestelmät

Puitejärjestelyissä ja dynaamisissa hankintajärjestelmissä (DPS) hankinnan ennakoitu arvo lasketaan hankinnan kokonaiskestolle. Laskentamallina voidaan käyttää edellisen sopimuskauden toteutuneita keskiarvoisia vuosihankintoja kerrottuna tulevan sopimuskauden vuosimäärällä, myös optiovuosi mukaan laskien. Puitejärjestely voidaan solmia enintään neljäksi vuodeksi.

Dynaamisessa hankintajärjestelmässä kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat pyytää osallistua järjestelmään sen keston ajan. Hankintayksikön on hyväksyttävä kaikki hankinta-asiakirjoissa asetetut soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat järjestelmään. Dynaamisessa hankintajärjestelmässä tarjoajat voidaan laittaa etusijaisuusjärjestykseen, tai suorittaa minikilpailutus järjestelmään hyväksytyjen toimittajien välillä.

3 Hankintarajat ja niihin liittyvät menettelyt

Hankinnat jakaantuvat kolmeen ryhmään kynnysarvojen perusteella:

- hankintalain kynnysarvot alittaviin hankintoihin (pienhankinnat)
- kansalliset kynnysarvot ylittäviin, mutta EU-kynnysarvojen alle jääviin hankintoihin (kansalliset hankinnat)
- EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin (EU-hankinnat)

Kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tulee noudattaa voimassa olevia lakeja hankintaohjeen lisäksi.

Hankintalain mukaiset kynnysarvot:

Hankintalaji	Kansallinen kynnysarvo	EU-kynnysarvo
Tavara- ja palveluhankinnat	60 000 €	221 000 €
Rakennusurakat	150 000 €	5 538 000 €
Sosiaali- ja terveystalvet (Liite E kohdat 1–4)	400 000 €	-
Muut erityiset palvelut (Liite E kohdat 5–15)	300 000 €	-
Käyttöoikeussopimukset	500 000 €	-

3.1 Pienhankinnat

Pienhankinnalla tarkoitetaan hankintoja, joiden ennakoitu arvo jää alle kansallisen kynnysarvon. Pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia muilta kuin hankintaoikaisua koskevilta osin (hankintalaki 135 §). Hankintayksiköt voivat kuitenkin linjata tarkemmin pienhankintoja koskevista periaatteista ja menettelyistä.

Lähtökohtaisesti myös pienhankinnat tulee kilpailuttaa, jos se on tarkoituksenmukaista hankinnan laajuus ja luonne huomioiden. Mikäli hankitaan tuotteita tai palveluita olemassa olevan sopimuksen perusteella, on kyse tilauksesta.

Pienhankintojen kilpailuttamiseen voi soveltaa kansallisia hankintamenetelmiä sekä Tendering-palvelun pienhankintailmoitusta. Lähtökohtaisesti pienhankinta voidaan tehdä kevyemmällä menettelyllä kuin kansallinen hankinta. Myös pienhankinnoissa tulee kuitenkin noudattaa hankintojen yleisiä periaatteita, sekä hyvän hallinnon periaatteita.

Alle 5000 € arvoisista pienhankinnoista ei tarvitse tehdä erillistä viranhaltijapäätöstä. Näissä hankinnan todentamiseksi riittää kirjallinen tilaus sekä laskun hyväksyminen. Yli 5000 euron arvoisista, mutta alle kansallisen kynnysarvon jäävistä hankinnoista tulee lähtökohtaisesti pyytää useampi tarjous, suorittaa hintaverailu tai toteuttaa kevennetty kilpailutus.

3.2 EU-hankinnat, kansalliset hankinnat ja erityisalojen hankintalaki

EU-kynnysarvot ylittävistä hankinnoista on säädetty kattavasti hankintalain luvuissa 5–10 ja erityisalojen hankintalain luvuissa 4–7. EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen hankintamenettelyt on kuvattu hankintalain luvussa 5. EU-hankinnat tulee aina toteuttaa käyttäen jotain lakiin kirjatusta menettelyistä.

Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi käyttää hankintalain 5 luvussa kuvattuja menettelyjä tai kuvata vapaasti oman menettelynsä. Mikäli hankintayksikkö päätyy käyttämään valmista menettelyä, tulee sitä noudattaa laissa kuvatulla tavalla. Jos hankintayksikkö ei käytä valmista menettelyä, tulee hankintamenettely kuvata hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä, jotta tarjoajat ymmärtävät miten hankintaprosessi etenee.

Hankintalaissa määritellyt menettelyt ovat:

- Avoin menettely
- Rajoitettu menettely
- Neuvottelumenettely
- Kilpailullinen neuvottelumenettely
- Innovaatiokumppanuus
- Dynaaminen hankintajärjestelmä

Koska hankintamenettelyt on kuvattu kattavasti laissa, ei niitä kuvata erikseen tässä ohjeessa. Hankinnan toteuttaja vastaa sopivan hankintamenetelmän valitsemisesta sekä soveltamisesta hankinnan kohde ja laajuus huomioiden.

Erityisalojen hankintalaki on ohjeessa mukana vain pintapuolisesti. Erityisalojen hankintalakia noudattaa Pälkäneen kunnassa vesihuoltolaitos ja Pälkäneen aluelämpö Oy. Hankinnan valmistelijan tulee aina varmistaa, sovelletaanko hankinnan kohteeseen erityisalojen hankintalakia. Alla olevaan taulukkoon listattu EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat erityisalojen osalta:

Hankintalaji	EU-kynnysarvo
Tavarat, palvelut ja suunnittelukilpailut	443 000 €
Sosiaali- ja terveystalvet ja muut erityiset palvelut (Liite C)	1 000 000 €
Rakennusurakat	5 538 000 €
Käyttöoikeussopimukset	5 538 000 €

3.3 Rakennusurakat

Rakennusurakoiden osalta hankinnan arvoksi huomioidaan koko urakan arvo sisältäen mahdolliset suunnittelukustannukset. Rakennusurakoiden osalta kilpailutustarve tulee arvioida tapauskohtaisesti. Rakennusurakoissa tulee huomioida hankkeen arvon lisäksi hankkeen laajuus ja kokonaisuus. Pienempien hankintojen osalta käytetään hankintaa ja noudatetaan pienhankintojen ohjeistusta soveltuvilta osin. Rakennusurakoissa noudatetaan kappaleessa 7.1. esitettyjä hankintarajoja päätösten osalta.

Rakennusurakoiden kilpailutuksessa on otettava huomioon se, ettei tavara- tai palveluhankintaa saa liittää sellaisenaan osaksi rakennusurakkaa tai yhdistellä keinotekoisesti yhdeksi hankinnaksi. Hankinnan tekijän on määriteltävä tarkkaan, onko hankittava kokonaisuus tavara tai palvelu vai rakennusurakka vai näiden yhdistelmä. Yhdistelmähankinnoissa hankintalaji ja sitä kautta kynnysarvo määräytyy prosentuaalisesti suurimman hankintalajin perusteella.

3.4 Hankinnat kunnan tytäryhtiöiltä ja sidosyksiköiltä

Hankinnat kunnan ja sen omistamien tytäryhtiöiden välillä ovat hankintalain ulkopuolella eikä niitä tarvitse siten kilpailuttaa. Kyseisiä hankintoja ovat esimerkiksi kunnan ja kunnan tytäryhtiön väliset hankinnat.

Sidosyksikköhanhinnalla tarkoitetaan hankintoja, joita hankintayksikkö tekee hankintalain mukaisilta sidosyksiköiltään. Sidosyksikkö on hankintayksiköstä erillinen ja päätöksenteon kannalta itsenäinen yksikkö, johon hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa samoin kuin omiin toimipaikkoihinsa. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.

Myös sidosyksikön tunnusmerkit täyttävä yksikkö, joka on itsekin hankintayksikkö, voi itse tehdä hankintoja kilpailuttamatta siihen määräysvaltaa käyttävältä hankintayksiköltä (ns. käänteinen sidosyksikkösuhde). Vastaavasti saman hankintayksikön määräysvallassa olevaa sidosyksikköä voivat tehdä toisiltaan hankintoja kilpailuttamatta (ns. In house sisters -järjestely). Tämä sääntö koskee mm. samaan kuntakonserniin kuuluvia yhtiöitä. Esimerkiksi Pälkäneen asuntotuotanto ja Pälkäneen aluelämpö voivat tehdä hankintoja vapaasti toisiltaan.

Hankintalain tuleva muutos muuttaa merkittävästi sidosyksiköiden asemaa. Sidosyksiköiltä (Inhouse) tehtävien hankintojen ohjeistusta päivitetään ennen varsinaisen lain voimaantuloa ja siirtymäaikoja. Nykytiedon mukaan hallitus antaa lopullisen lain esityksen eduskunnalle syksyn 2025 aikana. Uuden hankintalain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026 alkaen.

3.5 Hankinnat yhteishankintayksiköltä

Yhteishankintayksikkö on hankintayksikkö, joka kilpailuttaa omistajilleen tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita tai tekee näille em. tuotteita koskevia hankintasopimuksia tai puitejärjestelyjä. Yhteishankintayksikkönä toimivan hankintayksikön tulee täyttää hankintalaissa määritellyt edellytykset. Kun hankintayksikkö hankkii tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita käyttäen yhteishankintayksikköä tai toteuttaa hankinnan käyttäen yhteishankintayksikön hankintalain mukaisesti kilpailuttamaa hankintasopimusta tai puitejärjestelyä, hankintayksikön katsotaan noudattaneen hankintalain kilpailuttamisvaatimusta. Pälkäneen kunnan hyödyntämiä yhteishankintayksiköitä ovat mm. Sarastia, Tuomi Logistiikka, Hansel ja Kuntien Tiera.

Yhteishankintaan liittymisestä päättää lähtökohtaisesti toimialajohtaja tai toimielin valtuuksiensa puitteissa (ks. kappale 7.1.). Hankinnan tekijän tulee arvioida tapauskohtaisesti yhteishankintayksiköiden tekemien kilpailutusten ja hankintojen hyöty ja sopivuus kunnan näkökulmasta. Kunnan ei ole tarkoituksenmukaista hyödyntää kaikkia yhteishankintayksikön tekemiä hankintoja.

4 Tarjouspyyntö

Kansallisista hankinnoista julkaistaan sähköinen hankintailmoitus Tendering-hankintapalvelussa. Palveluun tehdyt kansalliset hankintailmoitukset julkaistaan automaattisesti myös HILMA:ssa sekä kunnan verkkosivuilla. Sähköinen hankintapalvelu ohjaa täyttämään pakolliset kentät, mutta tarjouspyynnön laatijan tulee huomioida, että tarjouspyynnön perusteella voidaan saada keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjouspyynnössä tulee kuvata vähintään seuraavat osa-alueet:

- Hankinnan kohde
 - tarkka kuvaus hankinnan kohteesta, esim. hankitaanko tuotetta vai palvelua
- hankintamenettelyn kulku
 - kuvaus hankinnassa käytetystä menettelystä ja sen mahdolliset osavaiheet
- Tarjoajan soveltuvuusvaatimukset
 - mahdolliset taloudelliset ja rahoitukselliset vaatimukset, tekninen kelpoisuus tai ammatillinen pätevyys.
- Tarjoajan poissulkuperusteet
 - tarpeen vaatiessa. Poissulkuperusteet voivat liittyä esimerkiksi soveltuvuusvaatimuksiin.
 - Huom! Hankintalaissa myös pakolliset poissulkuperusteet
- Tarjousten vertailuperusteet (hintaa, laatu, pisteytys)
 - Millä perusteilla valinta tehdään (esim. kokonaistaloudellinen edullisuus)
- Sallitaanko osatarjoukset
 - Oltava mainittu, voiko tarjoaja jättää tarjouksen vain tietyistä hankinnan osista.
- Hankinnassa noudatettavat sopimusehdot
 - Käytettävät sopimusehdot (omat tai yleiset, kuten JYSE, KSE jne.) sekä ehtojen pätemisjärjestys
- Tarjousaika ja tarjouksen voimassaolo sekä mahdollisten kysymysten jättö- ja vastausaika
 - Huom! EU-hankinnoissa tarjousaika erikseen säädetty

Tarjouspyyntö tulee tehdä aina kirjallisesti. Edellä mainittu sisältö pätee kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. EU-kynnysarvojen ylittävien hankintojen tarjouspyynnön sisältö löytyy hankintalain 68 §:n alta.

5 Hankintasopimus

Hankintasopimus voidaan tehdä vasta, kun hankintapäätös on saanut lainvoiman. Sopimusluonnos on hyvä liittää jo hankinta-asiakirjoihin tarjouspyynnön julkaisun yhteydessä, jolloin sopimuskumppani ei voi enää hankintapäätöksen jälkeen vaatia muutoksia sopimukseen. Sopimuksen tulee noudattaa hankinta-asiakirjoja eikä sopimusehtoja voi neuvotella enää sopimuskumppanille edullisemmaksi. Kunta voi halutessaan käyttää toisen osapuolen hankintasopimus pohjaa (esim. tarjoajan valmis pohja), mutta tällöin on varmistettava, että pohja ei sisällä kunnan kannalta epäedullisia ehtoja ja vaateita.

Mikäli hankintavaiheessa ei käytetä omaa sopimus pohjaa, tulee hankinta-asiakirjoihin liittää vähintään alan yleiset sopimusehdot (JYSE).

Hankintasopimuksessa määrätään ainakin seuraavista sopimuskohdista:

- Hankinnan laatu ja määrä
- Toimitusaika, -tapa ja -ehto
- Hinta, alennukset ja maksuehdot sekä hinnan tarkistamisen periaatteet
- Ylivoimaisesta esteestä ja siitä ilmoittamisesta
- Viivästymisestä ja siitä ilmoittamisesta
- Viivästyskorosta ja mahdollisesta sopimussakosta ja muista sanktioista
- Erimielisyyksien ratkaisemisesta
- Irtisanomisaika ja perusteet
- Asiakirjojen noudattamisjärjestys
- Muista kulloinkin tarpeellisista seikoista kuten esim. varaosien saannista, käytön opastuksesta, rahaliikenteestä ym.

Sopimuksen noudattamista tulee valvoa koko sopimuskauden ajan ja mahdollisista sopimuspoikkeuksista tulee ilmoittaa viipymättä palvelun tarjoajalle. Valvonta kattaa mm. laskujen sopimuksen mukaisuuden varmistamisen, palvelun/tavaran laadun varmistamisen, laadun poikkeamien huomioimisen ja ilmoittamisen, reklamaation tekemisen sekä tilaajavastuulain velvoitteiden täyttämisen. Sopimukseen liittyvistä vastuista määrätään kunnan hallintosäännössä sekä sisäisen valvonnan perusteissa.

5.1 Tietosuoja

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan vastuu henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta on aina rekisterinpitäjällä, vaikka käsittelyä olisi ulkoistettu sopimuksella kolmannelle osapuolelle. Mikäli palveluntuottaja käsittelee tilaajan henkilötietoja, on tilaaja rekisterinpitäjä ja palveluntuottaja on henkilötietojen käsittelijä.

Mikäli hankinnan kohteena on tuote tai palvelu, jonka puitteissa käsitellään henkilötietoja, tulee tarjouspyynnössä huomioida tarjoajien kyvykkyys huolehtia tietojen asianmukaisesta käsittelystä. Lisäksi tarjouspyynnössä voi olla syytä asettaa teknisiä tai toiminnallisia vaatimuksia tietosuojan toteuttamisesta. Tarjouspyyntöön tulee myös liittää erilliset tietosuoja koskevat sopimusehdot, sekä ohjeistus henkilötietojen käsittelystä joihin tarjoajien on sitouduttava. Toimittajan omia sopimusehtoja käytettäessä tulee varmistua, että ne eivät rajoita henkilötietojen käsittelijän vastuuta tai rekisterinpitäjän oikeutta saada tietoja rekisteröityjen oikeuksien toteutumisesta.

Hankinnan suunnittelussa sekä tarjouspyynnön laadinnassa tulee tarvittaessa konsultoida kunnan tietosuojavastaavaa.

Pälkäneen kunta on laatinut tietosuojan yleiset sopimusehdot, jotka voi liittää osaksi hankintasopimusta.

5.2 Tietoturva

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaan viranomaisen on varmistettava hankinnoissaan, että hankittavaan tietojärjestelmään on toteutettu asianmukaiset tietoturvallisuustoimenpiteet. Lisäksi viranomaisella on velvollisuus seurata toimintaympäristönsä tietoturvallisuuden tilaa ja varmistaa tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus koko niiden elinkaaren ajan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että järjestelmälle tai sen toimittajalle on hankinnassa asetettava riittävän tiukat tekniset tai toiminnalliset kriteerit, jotta hankintayksikkö voi varmistua järjestelmän tietoturvallisuudesta. Tietoturvallisuusvaatimukset tulee asettaa riskiperusteisesti.

Tietoturva liittyy oleellisesti myös tietosuojaan. Mikäli henkilötietojen käsittelyä on tarpeen ulkoistaa palvelun tuottamiseksi, voi tarjouspyynnössä asettaa toimittajalle myös tietoturvaa koskevia vaatimuksia. Tarjouspyynnössä voidaan esimerkiksi edellyttää, että palveluntuottajan järjestelmä, jossa käsitellään henkilötietoja, on tietoturva-auditoitu tai -sertifioitu.

Sellaisissa tietojärjestelmähankinnoissa, joihin liittyy merkittävää henkilötietojen tai salassa pidettävien tietojen käsittelyä, tai jotka vaikuttavat merkittävästä kunnan tietoturvan kokonaisarkkitehtuuriin, tulee ennen hankinnan aloittamista suorittaa tietosuoja- ja tietoturvan vaikutusten arviointi.

5.3 Sopimusperustainen varautuminen

Sopimusperusteinen varautuminen tarkoittaa, että kunta varmistaa palveluiden jatkuvuuden ja toimintavarmuuden myös häiriötilanteissa sisällyttämällä palvelusopimukseen riittävät varautumisvelvoitteet. Jo hankinnan suunnittelussa tulee arvioida, onko kyseessä kriittinen palvelu, jonka häiriö aiheuttaa merkittävää haittaa kunnan lakisääteisten velvollisuuksien hoitamiseen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ICT-, logistiikka-, energia- ja ruokapalveluhankinnat.

Mikäli hankinnan kohteena on toiminnan kannalta kriittinen tuote tai palvelu, tulee hankinnassa kiinnittää erityistä huomiota palveluntuottajan kyvykkyyteen tuottaa palvelua myös poikkeusoloissa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi, että palvelun tuottamiseen on oltava riittävät resurssit. Lisäksi toimijalta voidaan edellyttää omaa valmius- ja varautumissuunnitelmaa. Sopimuksessa on syytä määritellä tarkasti esimerkiksi palvelutason muutoksista häiriötilanteissa. Myös ns. Force Majeure- ehtojen soveltamisesta on syytä sopia tarkasti.

5.4 Sopimusmuutokset

Hankintasopimusta tai puitejärjestelyä ei saa olennaisesti muuttaa sopimusaikana. Hankintalain 136 § on määritelty tarkemmin olennaisena pidetyt muutokset. Olennaisten muutosten ilmetessä hankinta täytyy tehdä uudestaan. Olennaisia muutoksia ovat esimerkiksi myöhemmin käyttöön otettavat ehdot, jotka olisivat vaikuttaneet olennaisesti alkuperäiseen hankintamenettelyyn tai muutos laajentaa alkuperäisestä soveltamisalaa huomattavasti. Lisäksi olennaisena muutoksena pidetään tilannetta, jossa hankinnan kustannustaso nousee merkittävästi (yli 10 % tavara- ja palveluhankinnoissa ja yli 15 % rakennusurakoissa)

Hankintalain 136 § on esitetty lisäksi sallittuja sopimusmuutoksia. Sallittuja sopimusmuutoksia ovat mm. hankinta-asiakirjoissa mainitut muutosehdot, tarpeelliset lisätyöt sekä palvelut, ennakoimattomat olosuhdemuutokset mikäli ne ei muuta hankinnan yleistä luonnetta, alkuperäinen sopimuskumppani korvataan uudella kumppanilla (esim. yritysjärjestelyt johtuen) ja vähäarvoinen sopimusmuutos. Vähäarvoisena sopimusmuutoksena pidetään tavara- ja palveluhankintojen sekä käyttöoikeussopimusten osalta alle 10 prosenttia alkuperäisestä hankintahinnasta ja rakennusurakoiden osalta alle 15 prosenttia alkuperäisestä hankintahinnasta. Lisätöiden osalta tulee huomioida, etteivät ne saa ylittää yli 50 prosenttia varsinaisesta hankintahinnasta.

6 Hankintoihin liittyvä päätöksenteko

Kaikista kunnan yli 5000 euron (alv 0 %) hankinnoista tulee tehdä kirjallinen hankintapäätös. Hankintojen toimivalta on määritelty erikseen hallintosäännössä. Päätöksestä on käytävä ilmi ainakin ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisen ja tarjouksen hylkäämisen perusteet. Hankintapäätös tulee tehdä aina kirjallisesti.

Hankintapäätöksen tulee sisältää olennaiset tiedot tarjouskilpailun ratkaisemisesta kuten voittaneen tarjoajan nimi sekä tarjousten vertailuperusteet. Päätökseen liitetään vertailutaulukko, josta ilmenee kunkin tarjoajan tarjouksen sijoittuminen suhteessa muihin. Mikäli tarjousvertailussa on käytetty manuaalista laatu-pisteystystä, tulisi siitä antaa yleisellä tasolla annettu sanallinen arvio pisteiden määrittelystä.

Hankintapäätökseen tulee liittää valitusosoitus ja oikaisuohje. Hankintapäätös annetaan tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Hankintalain mukaan päätös annetaan tiedoksi ensisijaisesti ehdokkaan tai tarjoajan tarjouksellaan antamaa sähköistä yhteystietoa käyttäen.

6.1 Päätösmenettely ja -valtuudet

Oheisessa taulukossa on esitetty, millaista päätösmenettelyä hankinnoissa tulee kulloinkin noudattaa. Hankintavaltuuksista säädetään tarkemmin kunnan hallintosäännössä. Hankintavaltuuksien osalta noudatetaan aina ensisijaisesti hallintosäännön määräyksiä.

Hankintaraja	Menettely	Päätöksenteko	Päätöksentekijä
<i>Tavarat ja palvelut</i>			
Alle 5 000 €	tilaus/osto	tilaus/osto, ei päätöspöytäkirjaa	Toimialajohtaja tai hänen valtuuttamansa
5 000–10 000 €	pienhankinta	Hankintapäätös	Toimialajohtaja tai hänen valtuuttamansa
10 000–60 000 €	pienhankinta	Hankintapäätös	Toimialajohtaja
60 000–221 000 €	Soveltuva hankintalain mukainen menettely	Toimielimen päätös, hankintapäätös	Kunnanhallitus tai lautakunta/jaosto
yli 221 000 €	EU-hankinta	Toimielimen päätös, hankintapäätös	Kunnanhallitus tai lautakunta/jaosto
<i>Rakennusurakat</i>			
Alle 60 000 €	Pienhankinta	Hankintapäätös	Tekninen johtaja
60 000–150 000 €	Pienhankinta	Toimielimen päätös, Hankintapäätös	Tekninen lautakunta
150 000–500 000 €	Soveltuva hankintalain mukainen menettely	Toimielimen päätös, hankintapäätös	Tekninen lautakunta
500 000–1 000 000 €	Soveltuva hankintalain mukainen menettely	Toimielimen päätös, hankintapäätös	Kunnanhallitus
1 000 000–5 538 000 €	Soveltuva hankintalain mukainen menettely	Toimielimen päätös, hankintapäätös	Valtuusto
yli 5 538 000 €	EU-hankinta	Toimielimen päätös, hankintapäätös	Valtuusto

6.2 Hankinnan keskeyttäminen

Hankinta voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä missä hankinnan vaiheessa tahansa ennen hankintasopimuksen tekemistä. Hankinnan keskeyttäminen tarkoittaa, ettei jo aloitettua hankintaa saateta loppuun, ja että hankinta jätetään joko kokonaan tekemättä, tai käynnistetään uusi hankintaprosessi.

Hankinnan keskeyttämiselle tulee olla aina todellinen ja perusteltu syy. Sallittuja perusteluja on esimerkiksi kynnysarvon ylittyminen, kustannusten merkittävä eli varattujen varojen riittämättömyys, tarjouspyyntö on ollut virheellinen tai tulkinvarainen, hankintamenettelyssä on tapahtunut virhe, hankintailmoituksen perusteella ei ole saatu yhtään tarjousta tai yhtään hyväksyttävää tarjousta. Hankintaprosessia ei saa käynnistää markkinoiden kartoittamiseksi.

Hankinnan keskeyttämisestä tulee tehdä kirjallinen hankintapäätös. Päätöksestä tulee ilmetä riittävällä tarkkuudella perustelut, miksi hankinta keskeytetään. Päätös on annettava tiedoksi hankintaan jo osallistuneille, sekä yleisessä tietoverkossa.

Jo saapuneet tarjoukset pysyvät salaisina siihen asti, kunnes mahdollinen uusi kilpailutus on ratkennut. Jos hankinta päätetään jättää kokonaan tekemättä, saapuneet tarjoukset tulevat julkisiksi kunnes keskeytyspäätös saa lainvoiman.

6.3 Muutoksenhaku

Pienhankintaan voidaan hakea oikaisua hankinto-oikaisulla. Ratkaisun hankinto-oikaisusta tekee se, jolla on hallintosäännön mukaan oikeus päättää kyseessä olevasta hankinnasta. Hankinto-oikaisun voi tehdä asianosainen 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen tiedoksisaannista. Hankintayksikkö voi puolestaan poistaa virheellisen päätöksensä 90 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Hankinto-oikaisulla haetaan lähtökohtaisesti oikaisua lainvastaiseen tai virheelliseen päätökseen. Hankinto-oikaisulla ei voi yksipuolisesti muuttaa voimassa olevaa sopimusta, elleivät osapuolet ensin irtaudu sopimuksesta ja hankinto-oikaisun määräaika on edelleen voimassa.

Kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankinnoista voi lisäksi tehdä valituksen markkinaoikeuteen. Valitus voi kohdistua päätökseen tai muuhun hankintayksikön ratkaisuun tai menettelyyn hankintaprosessin aikana. Valitus tulee tehdä lähtökohtaisesti 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen tiedoksisaannista.

Pienhankintaa koskevaan päätökseen voi hakea muutosta myös kuntalain mukaisella oikaisuvaatimuksella, jos oikaisuvaatimuksen peruste on kuntalain tai hallintolain mukainen virheellinen menettely, kuten esteellisyys. Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvista asioista ei voi tehdä oikaisuvaatimusta.

Liitteet:

Kunnan hankintaprosessi

Lähteet:

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016 (”Hankintalaki”)

Pälkäneen kunnan hallintosääntö 1.6.2025 (KV 19.5.2025 § 20)

Valtiovarainministeriö 2023. Julkisten hankintojen käsikirja 2023

Opas sosiaalisesti vastuullisiin julkisiin hankintoihin (TEM oppaat ja muut julkaisut 3/2017)

Kuntaliitto 2022. Varautuminen hankinnoissa.

Sopimusperustainen varautuminen – Opas sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille (STM julkaisuja 9/2019)

Suositus tietoturvallisuuden vähimmäisvaatimuksista (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:19)

Suositus tietoturvallisuudesta hankinnoissa (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:57)

Tietosuojaohje – Mitä tietosuojasta tulee tietää julkisissa hankinnoissa? (Hankinta-Suomi 2024.)